

**COMHAIRLE
AN AONTAIS EORPAIGH**

**An Bhruiséil, 15 Márta 2012 (21.03)
(OR. en)**

6129/12

**COHOM 57
PESC 326**

NÓTA ÍTIME "I/A"

ó:	Ardrúnaíocht na Comhairle
chuig:	CPS/ Coreper/ An Chomhairle

Uimh. an doic. roimhe seo:	8590/08 PESC 450 COHOM 41
Ábhar:	Treoirlínte do Bheartas an AE i leith tríú tíortha maidir le céastóireacht agus íde nó pionós eile atá cruálach, mídhonna nó táireach - Nuashonrú ar na Treoirlínte

1. Mar chonclúid ar an athbhreithniú a rinneadh ar na Treoirlínte maidir le Céastóireacht agus íde nó pionós eile atá cruálach, mídhonna nó táireach, dhearbhaigh an Mheitheal um Chearta an Duine gur thoiligh sí leis an leagan nuashonraithe de threoirlínte an AE maidir le Céastóireacht, mar atá leagtha amach san iarscríbhinn a ghabhann leis an nóta seo.
2. Iarrtar ar an CPS an leagan nuashonraithe de na Treoirlínte maidir le Céastóireacht agus íde nó pionós eile atá cruálach, mídhonna nó táireach a fhormhuiniú, ionas go ndéanfaidh an Chomhairle é a fhormheas, trí Coreper.

**TREOIRLÍNTE DO BHEARTAS AN AE I LEITH TRÍÚ TÍORTHA MAIDIR LE
CÉASTÓIREACHT AGUS ÍDE NÓ PIONÓS EILE ATÁ CRUÁLACH, MÍDHAONNA
NÓ TÁIREACH**

(Nuashonrú ar na Treoirlínte)

CUSPÓIR

Is é is cuspóir do na treoirlínte seo uirlis oibríochta a chur ar fáil don AE a bheidh le húsáid agus é i dteagmháil le tríú tíortha ar gach leibhéal agus a bheidh le húsáid i bhfóraim iltaobhacha um chearta an duine chun tacú leis na hiarrachtaí atá á ndéanamh go leanúnach an chéastóireacht agus drochíde eile a chosc agus a dhíothú ar fud na cruinne agus chun na hiarrachtaí sin a threisiú. Úsáidtear an téarma "céastóireacht" sna treoirlínte seo i gcomhréir leis an sainmhíniú a chuirtear ar fáil in Airteagal 1 den Choinbhinsiún in Aghaidh Céastóireachta agus in Aghaidh Íde nó Pionóis Eile atá Cruálach, Mídhaonna nó Táireach (CIDT). Chun críche na dtreoirlínte seo, ciallaíonn drochíde eile gach cineál íde nó pionóis atá cruálach, mídhaonna nó táireach, lena n-áirítear pionós coirp, a cheileann iomláine coirp agus iomláine intinne ar an duine. Cé gurb é an príomhchuspóir atá leo aghaidh a thabhairt ar ábhair shonracha inní maidir leis an gcéastóireacht agus an drochíde, cuideoidh na treoirlínte chomh maith le beartas an AE i gcoitinne a threisiú agus le cur chun feidhme threoirlínte eile an AE um chearta an duine agus Threoirlínte an Aontais Eorpaigh maidir le comhlíonadh an dlí dhaonnúil idirnáisiúnta a chur chun cinn.

RÉAMHRÁ

Tá an tAontas Eorpach fothaithe ar phrionsabail na saoirse, an daonlathais, urramú chearta an duine agus saoirsí bunúsacha, agus an smachta reachta. Is comhphrionsabail ag na Ballstáit iad na prionsabail sin. Tá meas ar chearta an duine ar cheann de phríomhchuspóirí chomhbheartas eachtrach agus slándála an AE (CBES).

Tá an chéastóireacht agus drochíde eile i measc na sárúithe is measa ar chearta an duine, ar iomláine an duine agus ar dhínt an duine. De réir Dhearbhú Uilechoiteann Chearta an Duine, ní dhéanfar céastóireacht ar aon duine ná ní chuirfear aon íde nó pionós atá cruálach, mídhonna nó táireach ar aon duine. Ní cheadaítear aon eisceacht faoin dlí idirnáisiúnta. Beidh gach tír faoi cheanglas cloí leis an toirmeasc neamhchoinníollach i ngach cúinse ar gach cineál céastóireachta agus drochíde. In ainneoin iarrachtaí an phobail idirnáisiúnta, tá an chéastóireacht agus drochíde eile á ndéanamh ar dhaoine ar fud an domhain i gcónaí. Na daoine sin a bhíonn i mbun na céastóireachta agus a thugann drochíde eile do dhaoine, tá siad saor ó pionós i gcónaí i roinnt mhaith tíortha.

Is é tuairm láidir Bhallstáit uile an AE i ndáil le beartais gur cheart iarracht a dhéanamh chun gach cineál céastóireachta agus drochíde eile a chosc agus a dhíothú laistigh den AE agus ar fud an domhain. Is tosaíocht de chuid bheartas an AE um chearta an duine é an ceart seo a chur chun cinn agus a chosaint.

San obair atá á déanamh aige chun an chéastóireacht agus drochíde eile a chosc agus a dhíothú, agus íospartaigh na céastóireachta a athshlánú, faigheann an AE treoir ó noirm agus ó chaighdeán ábhartha idirnáisiúnta agus réigiúnacha maidir le cearta an duine, riar an cheartais agus an bealach a ndéantar coinbhleacht armtha a láimhseáil lena n-áirítear *inter alia* na noirm agus na caighdeán sin atá san iarscríbhinn.

TREOIRLÍNTE OIBRÍOCHTÚLA

Is éard atá i gceist leis an gcuid oibríochtúil de na treoirlínte seo bealaí a aithint chun obair go héifeachtach d'fhonn an chéastóireacht agus drochíde eile a chosc laistigh den CBES.

Tugann an AE tacaíocht ghníomhach d'obair na ngníomhaithe ábhartha (lena n-áirítear *inter alia* Coiste na Náisiún Aontaithe i gcoinne na Céastóireachta, Fochoiste na Náisiún Aontaithe maidir leis an gCéastóireacht a Chosc, Coiste na Náisiún Aontaithe um Chearta an Duine, Coiste na Náisiún Aontaithe maidir le Daoine atá ar Iarraidh de thoradh Fonirt, Coiste Chomhairle na hEorpa chun Céastóireacht a Chosc, chomh maith le Níosanna Imeachta Speisialta na Náisiún Aontaithe agus gníomhaithe ábhartha eile). Beidh an AE rannpháirteach go réamhghníomhach lena áirithiú go neartófar na cosaintí idirnáisiúnta agus réigiúnacha atá ann faoi láthair in aghaidh na céastóireachta agus drochíde eile agus lena áirithiú go gcuirfear na cosaintí sin i bhfeidhm ar bhealach éifeachtach.

Straitéisí i leith tíortha

Ba cheart go mbeadh an chéastóireacht agus drochíde eile á léiriú go leordhóthanach i straitéisí um chearta an duine an AE i leith tíortha agus go dtabharfaí aghaidh orthu sna straitéisí sin.

I gcásanna ina mbeidh an chéastóireacht agus drochíde eile ina dtosaíochtaí i gcónaí, áirítear leo grinnanailís a dhéanamh ar staid na céastóireachta agus na drochíde eile i dtír ar leith, agus gníomhartha coisctheacha agus sásraí coisctheacha a d'fhéadfadh a bheith ann a shainaithint, chomh maith leis na bearta is gá a dhéanamh ionas nach mbeidh na daoine atá ciontach as céastóireacht agus drochíde eile saor ó phionós. Maidir leis seo agus mar a leagtar amach sna Conclúidí ón gComhairle in 2008, leagtar béim ar a thábhachtaí atá na bearta cur chun feidhme (doic. 8407/1/08), bearta múscaillte feasachta agus an comhar idir comhlachtaí rialtais agus an tsochaí shibhialta. Maidir leis na tíortha nach mbíonn an chéastóireacht agus drochíde eile ina dtosaíochtaí i gcónaí iontu, tabharfar aghaidh air seo tráth a mbeidh tarlúintí ábhartha i dtír amhail sin.

Faireachán agus tuairisciú

Nuair a bheidh tuarascáil á tabhairt ag Cinn Mhisean an AE, beidh céastóireacht agus drochíde eile faoi chaibidil inti i gcás ina mbeidh tarlúintí ábhartha sa tír a bheidh i gceist. I dtíortha a mbíonn an chéastóireacht agus drochíde eile ina saincheist tosaíochta i gcónaí iontu faoina Straitéis um Chearta an Duine i leith Tíortha, áiritheoidh Cinn Mhisean an AE anailís ar tharlú na céastóireachta agus drochíde agus ar na bearta a rinneadh chun iad a chomhrac, agus cuirfidh siad meastóireacht thréimhsiúil ar fáil chomh maith maidir le hiarmhairt agus le héifeacht gníomhartha an AE.

Gníomhú an AE i gcaidreamh le tríú tíortha

Is é an cuspóir atá ag an AE tabhairt ar thríú tíortha bearta éifeachtacha a dhéanamh in aghaidh na céastóireachta agus drochíde eile agus a áirithiú go gcuirfear an dearbh-thoirmeasc neamh-mhaolaithe i bhfeidhm in aghaidh na céastóireachta agus drochíde eile. Ina theagmhálacha le tríú tíortha, cuirfidh an AE in iúl an géar-riachtanas atá ann go gcloífeadh na tíortha uile leis na noirm agus leis na caighdeáin ábhartha idirnáisiúnta agus go gcomhlíonfaidís iad agus cuirfidh sé i bhfios go láidir dá réir sin go bhfuil toirmeasc faoin dlí idirnáisiúnta i ngach cúinse ar an gcéastóireacht agus ar dhrochíde eile. Cuirfidh an AE a chuspóirí in iúl mar chuid lárnach dá bheartas um chearta an duine agus leagfaidh sé béim ar an tábhacht atá ag baint leis an gcéastóireacht agus drochíde eile a chosc d'fhonn iad a dhíothú ar fud an domhain.

Is cur chuige iomlánaíoch agus réamhghníomhach lena gcuimsítear na gnéithe uile a bhfuil fíorghá leo chun an chéastóireacht a dhíothú é cur chuige an AE: cosc, cosaint agus athshlánú lena ndírítear ar íospartaigh na céastóireachta agus na drochíde.

Maidir leis an gcomhrac in aghaidh na sceimhlitheoireachta, tá rún daingean ag Ballstáit an AE na hoibleagáidí náisiúnta uile lena gcuirtear toirmeasc ar an céastóireacht agus ar aon íde nó pionós eile atá cruálach, mídhonna nó táireach a chomhlíonadh ina iomláine.

(A) D'fhonn na cuspóirí sin a bhaint amach, déanfaidh an AE, inter alia, na gníomhartha seo a leanas:

Idirphlé polaitiúil

Leis an gcuid sin den idirphlé polaitiúil idir an AE agus tríú tíortha agus eagraíochtaí réigiúnacha, a bhaineann le cearta an duine, áireofar na saincheistanna maidir leis an gcéastóireacht agus maidir le drochíde eile. Nuair a bheidh an AE ag plé na frithsceimhlitheoireachta le tríú tíortha, tarraingeoidh sé anuas saincheist thoirmeasc na céastóireachta agus na gcineálacha eile drochíde. Ba cheart forbairt acmhainne maidir le cearta an duine agus an smacht reachta a chur ar fáil, lena n-áirítear an chéastóireacht agus cineálacha eile drochíde a thoirmeasc, lena n-áirítear tríú tíortha a spreagadh chun cearta an duine a ionchorprú ina gcuid oibre frithsceimhlitheoireachta.

Céimeanna Polaitiúla a Ghlacadh

Glacfaidh an AE céimeanna polaitiúla agus eiseoidh sé ráitis phoiblí ag gríosadh tríú tíortha ábhartha le bearta éifeachta a chur ar bun in aghaidh na céastóireachta agus drochíde eile, lena n-áirítear bearta coisctheacha. I gcás ina mbeidh gá leis sin, iarrfaidh an AE faisnéis maidir le líomhaintí ar chéastóireacht nó ar dhrochíde eile. Tabharfaidh an AE freagairt chomh maith ar aon fhorbairtí dearfacha a bheadh ann.

I gcásanna aonair céastóireachta agus drochíde eile a mbeidh tuairisc déanta go forleathan orthu, gríosóidh an AE na húdaráis sa tír a bheidh i gceist (trí chéimeanna polaitiúla a ghlacadh faoi rún nó os comhair an phobail) le sábháilteacht na n-íospartach agus daoine eile is ábhartha a áirithiú, le drochíde a thoirmeasc, le faisnéis a sholáthar, le cosaintí ábhartha a chur i bhfeidhm agus le go n-áiritheoidh siad go gcuirfí fiosrúchán pras, éifeachtach, neamhspleách agus neamhchlaonta ar bun d'fhonn údair na coire a thabhairt os comhair na cúirte agus d'fhonn cúiteamh iomlán, éifeachtúil a éascú. Cinnfear gníomhartha maidir le cásanna aonair cás ar chás agus féadfaidh siad a bheith mar chuid de chéimeanna polaitiúla ginearálta a ghlacfaí.

Comhoibriú déthaobhach agus iltaobhach

Sa chomhoibriú déthaobhach agus iltaobhach a dhéanfar chun cearta an duine a chur chun cinn, inter alia i gcomhar leis an tsochaí shibhialta, lena n-áireofar i réimse an dlí, i réimse na sláinte agus i réimse an oideachais agus na hoiliúna, measfar gur tosaíocht í an chéastóireacht agus an drochíde a chomhrac agus a chosc. Ba cheart aird faoi leith a thabhairt do chomhar dá shamhail i gcreat na hIonstraime Eorpaí i gcomhair Daonlathais agus Cearta an Duine (EIDHR) agus i gcláir chomhair/dhéthaobhacha/réigiúnacha lena bhféachtar le tacú leis an smacht reachta agus le hathchóiriú na slándála.

I gcásanna fiorthromchúiseacha, d'fhéadfaí féachaint arbh fhiú na clásail um chearta an duine atá sna comhaontuithe comhlachais, comhpháirtíochta agus comhair a agairt. D'fhéadfaí féachaint le tairbhí GSP+ a aistarraingt i gcás inarb ábhartha.

Breathnóireacht ar thrialacha

Féachfaidh na Ceannairí Misin le hionadaithe de chuid na hambasáide a chur chuig trialacha mar bhreathnóirí i gcás ina mbeidh cúis acu lena chreidiúint go ndearnadh céastóireacht ar chosantóirí nó gur tugadh drochíde dóibh.

(B) Ina chuid gníomhartha in aghaidh na céastóireachta, déanfaidh an AE tríú tíortha a ghríosú leis na bearta seo a leanas a ghlacadh, inter alia:

An chéastóireacht agus an drochíde a thoirmeasc agus a cháineadh

- a áirithiú gur cionta sa dlí baile coiriúil iad gach gníomh céastóireachta, lena n-áirítear iarrachtaí, comhpháirteachas agus rannpháirtíocht, agus gur inphionóis iad le pionóis iomchuí;
- gach cineál céastóireachta agus drochíde a cháineadh ar an leibhéal is airde;
- aon dlí a aisghairm nó a leasú ar dlí é a bhfuil sé mar chuspóir nó mar éifeacht aige aon chineál céastóireachta nó aon chineál eile drochíde a údarú nó a cheadú.

- bearta reachtacha, riaracháin, breithiúnacha nó eile a dhéanamh chun an méid seo a leanas a bhaint amach: cosc a chur ar aon ghníomh céastóireachta nó drochíde eile in aon chríoch faoina ndlínse; cosc agus toirmeasc a chur ar tháirgeadh, ar thrádáil, ar onnmhairiú, ar allmhairiú agus ar úsáid aon treallaimh nach bhfuil aon úsáid phraiticiúil aige seachas chun críche na céastóireachta nó drochíde eile, agus rialaithe dochta a fhorchur, d'fhonn an mhí-úsáid a chosc, maidir le táirgeadh, trádáil, onnmhairiú, allmhairiú agus úsáid aon treallaimh a d'fhéadfaí a úsáid chun críche na céastóireachta nó drochíde eile mar a leagtar amach i Rialachán (CE) Uimh. 1236/2005 ón gComhairle maidir le trádáil in earraí áirithe a d'fhéadfadh a úsáid chun críche phionós an bháis, na céastóireachta nó aon íde nó aon phionóis eile a bheadh cruálach, mídhonna nó táireach.

Cloí le noirm idirnáisiúnta agus nósanna imeachta idirnáisiúnta

- aontú le UNCAT agus lena Phrótacal Roghnach, le ICCPR agus le hionstraimí ábhartha réigiúnacha eile, amhail Treoirlínte Oileáin Robben maidir le cosc agus toirmeasc a chur ar an gcéastóireacht san Afraic, an Coinbhinsiún Idir-Mheiriceánach um an gCéastóireacht a chosc agus a phionósú, agus an Coinbhinsiún Eorpach um Chosc ar Chéastóireacht; féachaint an bhféadfaí aontú le CPED;
- aon fhorchoimeádais a aistarraingt nach bhfuil ag teacht le cuspóir agus sprioc UNCAT, ICCPR, CPED nó conarthaí ábhartha eile;
- féachaint ar chóir fhorchoimeádais eile maidir le UNCAT, ICCPR, CPED agus conarthaí ábhartha eile a tharraingt siar;
- féachaint an bhféadfaí gearáin aonair agus idirstáit a cheadú faoin UNCAT, CEDAW, CPED agus ICCPR;
- aontú do Reacht na Cúirte Coiriúla Idirnáisiúnta;
- iarratais a chomhlíonadh ar bhearta eatramhacha cosanta, rialuithe, cinntí agus moltaí chomhlachtaí idirnáisiúnta agus réigiúnacha chearta an duine, lena n-áirítear na NA;
- comhoibriú le Raipóirtéir Speisialta na NA maidir le Céastóireacht agus le hÍde agus Pionóis eile atá Cruálach, Mídhonna nó Táireach, agus le gach nós imeachta speisialta eile atá ábhartha;
- comhoibriú le CAT, SPT agus comhlachtaí conarthacha ábhartha eile na NA, lena n-áirítear cur chun feidhme agus obair leantach i leith chonclúidí agus thuairimí na gcomhlachtaí conarthacha agus toiliú go bhfoilseofaí tuaracálacha chuairteanna SPT;

- a áirithiú go gcuirfear toirmeasc iomlán, leis na dlíthe náisiúnta, ar dhuine a aistriú in aghaidh a thola chuig tír a bhfuil cúiseanna maithe ann le creidiúint go ndéanfaí é nó í a chéasú nó drochíde a thabhairt dó nó di ann (lena n-áirítear an tír thionscnaimh), nó go bhféadfaí é nó í a aistriú as sin, ina dhiaidh sin, chuig tír dá samhail, agus a áirithiú go mbeidh rochtain aige nó aici ar athbhreithniú éifeachtach, neamhspleách, neamhchlaonta roimh aon chinneadh mar sin;
- i dtíortha a gcuirtear pionós an bháis i bhfeidhm iontu go fóill, a áirithiú, le cois na dteorainneacha atá in Airteagal 6 CICSP (ICCPR), go gcuirfear daoine chun báis ar bhealach ina gcuirfear a laghad fulaingt coirp agus fulaingt intinne orthu agus is féidir agus a áirithiú go mbeadh a laghad fulaingt coirp agus fulaingt intinne agus is féidir i gceist leis na coinníollacha ar shraith an bháis;
- comhoibriú le meicníochtaí ábhartha Chomhairle na hEorpa, go háirithe trí chinntí na Cúirte Eorpaí um Chearta an Duine agus moltaí an Choiste Eorpaigh um Chéastóireacht agus Íde nó Pionóis eile atá Mídhaonna agus Táireach a Chosc, agus toiliú go bhfoilseofaí tuarascálacha an Choiste maidir lena gcuid turas ar a dtíortha;
- comhoibriú leis na comhlachtaí agus na meicníochtaí ábhartha réigiúnacha um chearta an duine.

Cosaintí agus nósanna imeachta a bhaineann le háiteanna coinneála a ghlacadh agus a chur chun feidhme

- cosaintí dlíthiúla agus cosaintí nós imeachta in aghaidh na céastóireachta agus drochíde eile a ghlacadh agus a chur chun feidhme, agus a áirithiú go dtabharfaí daoine a mbeadh a saoirse bainte díobh os comhair údaraí bhreithiúnais gan mhoill agus go mbeadh sé de cheart acu rochtain a bheith acu ar dhlíodóirí agus cumarsáid faoi rún a dhéanamh leo, agus rochtain ar chóir leighis gan moill, agus go tráthrialta ina dhiaidh sin, agus a áirithiú go mbeadh ar a gcumas a muintir agus tríú páirtithe ábhartha eile a chur ar an eolas gan mhoill gur gabhadh iad agus cá bhfuil siad á gcoinneáil agus maidir le haon aistriú a dhéanfaí orthu ina dhiaidh sin;
- Meicníochtaí neamhspleacha a bhunú chun gearáin a fhiosrú i dtaobh drochíde a bheith á tabhairt do chimí ag oifigigh na bpoilíní nó na bpríosún;
- toirmeasc a chur ar áiteanna coinneála faoi rún lena áirithiú go mbeadh gach duine a mbeadh a shaoirse bainte de á choinneáil in áit choinneála a bhfuil aitheantas oifigiúil aici agus gurbh fheasach cá raibh siad, go mór mór do bhaill a dteaghlaigh agus dá ndlíodóirí;

- a áirithiú go mbeadh nósanna imeachta maidir le daoine a choinneáil agus iad a cheistiú i gcomhréir le caighdeáin ábhartha idirnáisiúnta agus réigiúnacha;
- na coinníollacha in áiteanna ina gcoinnítear daoine a mbíonn a saoirse bainte díobh a fheabhsú d'fhonn caighdeáin ábhartha idirnáisiúnta agus réigiúnacha a chomhlíonadh;
- a áirithiú, maidir le daoine ar ciontaíodh iad as céastóireacht nó íde nó pionós eile atá cruálach, mídhaoonna nó táireach, nach mbeidh aon pháirt acu i gcoinneáil, i gceistiú nó i láimhseáil aon duine a ghabhtar, a choinnítear, a chuirtear i bpríosún nó a dhéantar a shaoirse a bhaint de, agus maidir le daoine atá cúisithe as céastóireacht nó as aon íde chruálach, mhídhaoonna, tháireach eile, nach mbeidh aon pháirt acu i gcoinneáil, i gceistiú nó i láimhseáil aon duine a ndéantar a shaoirse a bhaint de fad a bheidh na cúiseanna sin ar feitheamh; ba cheart go ndéanfaí na bearta seo tar éis ordú cúirte a fháil in imeacht dlí nó tar éis cinneadh riaracháin a bheith déanta faoi fhionrú sealadach.

Cúiteamh agus athshlánú a sholáthar d'íospartaigh

- a áirithiú go dtabharfar sásamh d'íospartaigh na céastóireachta agus go mbeidh ceart in-fhorfheidhmithe chun cúitimh chóir agus leordhóthanaigh acu, lena n-áirítear na meáin chun an t-athslánú is fearr is féidir a dhéanamh.
- A áirithiú go mbeidh athshlánú iomláníoch, lena n-áirítear meáin leighis, síceolaíochta, shóisialta agus bearta eile, ar fáil d'íospartaigh na céastóireachta agus dá muintir.

Ráthaíochtaí dlíthiúla a bhunú sa tír

- a áirithiú nach féidir aon ráiteas ná admháil ná fianaise eile a fuarthas de thoradh na céastóireachta a agairt riamh in aon imeachtaí mar fhianaise go ndearnadh nó go bhfuarthas a leithéid de ráiteas nó admháil nó fianaise, ach amháin más i gcoinne duine a gcuirtear céastóireacht nó íde nó pionós eile atá cruálach, mídhaoonna nó táireach ina leith é;
- a áirithiú nach mbeifear ag brath ar ráitis, ar admhálacha nó ar fhianaise eile mar fhianaise mura mbeidh siad comhthacaithe mar is ceart;
- gach cineál pionóis choirp a dhíothú;

- a áirithiú nach bhféadfar aon imthosca eisceachtúla de chineál ar bith a agairt mar chosaint i dtaca le céastóireacht ná le drochíde, lena n-áirítear staid chogaidh ná bagairt chogaidh, éagobhsaíocht pholaitiúil inmheánach ná aon éigeandáil phoiblí eile;
- a áirithiú nach bhféadfar aon ordú ó oifigeach uachtarach ná ó údarás poiblí a agairt mar chosaint i dtaca le céastóireacht ná le drochíde eile;
- a áirithiú nach ndéanfar oifigh forghníomhnaithe an dlí, pearsanra míleata, pearsanra míochaine ná pearsanra ábhartha eile a phionósú as diúltú gníomhartha ceastóireachta nó drochíde eile a dhéanamh.

An dul saor ó phionós a chomhrac

- gach duine aonair i ndlínse an stáit a bheidh freagrach as céastóireacht, cibé áit ar domhan a dhéanfar sin, a thabhairt os comhair na cúirte i dtrialacha a eagrófar i gcomhréir le noirm idirnáisiúnta do thrialacha córa agus ina n-eisiatar pionós an bháis, nó mura n-eiseachadfar an duine sin lena ionchúiseamh i stát eile ina gcomhlíonfar na ráthaíochtaí sin;
- imscrúduithe a dhéanamh go tapaigh, go neamhchlaon agus go héifeachtach maidir le gach líomhain chéastóireachta, d'fhonn céastóireacht a thuairisciú, más féidir, i gcomhréir le Prótocal Iostanbúl atá i gceangal le rún 2000/43 ón CCD (an Coimisiún um Chearta an Duine);
- a áirithiú nach mbeidh feidhm ag aon phardún, aon díolúine, aon tréimhse teorann nó aon rúradh maidir le haon chéastóireacht.

Grúpaí a bhfuil cosaint speisialta ag teastáil uathu

- caighdeáin agus bearta a bhunú agus a chur chun feidhme maidir le cimi, príosúnaigh, mná, leanaí, dídeanaithe, iarrthóirí tearmainn, daoine easáitithe ina dtír féin, imircigh, iad siúd a hulaingíonn idirdhealú maidir le heitneacht, reiligiún nó creideamh eile, gnéaschlaonadh nó féiniúlacht inscne, agus grúpaí eile a bhfuil cosaint speisialta i gcoinne céastóireachta agus drochíde ag teastáil uathu.

Meicníochtaí faireacháin a dhéanamh ar choinneáil intíre

- cead cuairte a thabhairt d'ionadaithe ón tsochaí shibhialta agus comhlachtaí neamhspleácha amhail NPManna (Meicníochtaí Náisiúnta Coisctheacha), Institiúidí Náisiúnta um Chearta an Duine agus Ombudsman, a bhfuil sé de cheart acu cumarsáid rúnda a dhéanamh lena rogha duine aonair, chuig áiteanna ina gcoimeádtar daoine a bhfuil an tsaoirse bainte díobh, nó ina bhféadfadh iad a choimeád.
- meicníochtaí neamhspleácha agus éifeachtacha a bhunú, a ainmniú, nó a choinneáil agus a fheabhsú ina mbeidh saineolas ábhartha agus éagsúil chun cuairteanna faireacháin a dhéanamh go héifeachtach agus gan foláireamh ar áiteanna coinneála, inter alia, d'fhonn gníomhartha céastóireachta a chosc, mar aon le haon íde nó le haon phionós eile atá cruálach, mídhonna nó táireach;
- moltaí ó mheicníochtaí neamhspleácha faireacháin a dhéanamh ar choinneáil a chur chun feidhme.

Nósanna imeachta náisiúnta a chur ar fáil i leith gearán agus tuairiscí maidir le céastóireacht agus drochíde

- nósanna imeachta náisiúnta éifeachtacha a bhunú agus a oibriú chun gearáin agus tuairiscí maidir leis an gcéastóireacht agus leis an drochíde a fhreagairt agus a imscrúdú agus ina mbeadh sé inmholta dá ndéanfaí sin i gcomhréir le Prótacal Iostanbúl, lena n-áirítear i gcásanna ina mbeidh cúis lena chreidiúint gur tharla gníomhartha mar sin, fiú nach bhfuil aon ghearán foirmiúil ó íospartach ar leith agus a áirithiú go mbainfidh na nósanna imeachta sin go sonrach agus go leordhóthanach le hinscne agus le leanaí más gá sin;
- a áirithiú go ndéanfar daoine a líomhnaítear ina leith gur íospartaigh céastóireachta nó drochíde eile iad, finnéithe, cosantóirí chearta an duine a thuairiscíonn cásanna céastóireachta agus iad siúd a mbeidh an t-imscrúdú á dhéanamh acu mar aon lena dteaghlaigh, a chosaint ar fhoréigean, ar bhagairt an fhoréigin nó ar aon chineál imeaglaithe nó birt díoltais eile a d'fhéadfadh tarlú de bhun na tuairisce nó an imscrúdaithe.

Institiúidí naisiúnta a bhunú chun an chéastóireacht a chosc

- breathnú ar institiúidí naisiúnta neamhspleácha a chruthú, a oibriú agus, i gcás inarb iomchuí, a neartú (e.g. ombudsman um chearta daonna nó coimisiúin um chearta daonna) trína bhféadfadh aghaidh a thabhairt go héifeachtach ar an gcéastóireacht agus ar dhrochíde eile a chosc.

An córas dlí a neartú

- a áirithiú go n-urramófar an ról atá ag na breithiúna, na hionchúisitheoirí agus na dlíodóirí chun an chéastóireacht agus aon íde nó aon phionós eile atá cruálach, mídhaonna nó táireach a chosc, lena n-áirítear maidir le coinneáil threallach, cosaintí maidir le próis chuí agus caighdeáin maidir le triail chóir, agus chun údair na coire a thabhairt os comhair na cúirte;
- a chur ar chumas na mbreithiúna a bhfeidhmeanna breithiúnacha a fheidhmiú go neamhspleách, go neamhchlaon agus go proifisiúnta;
- bearta éifeachtacha a dhéanamh chun éillitheacht a chomhrac i riar an cheartais, cláir chearta um chúnamh dlíthiúil a bhunú agus go mbeidh go leor breithiúna agus ionchúisitheoirí ann a bheidh roghnaithe, oilte agus íoctha go cuí;
- bearta éifeachtacha a dhéanamh chun aon chur isteach neamhdhleathach d'aon chineál a chosc agus a chomhrac amhail bagairtí, ciapadh, imeaglú agus ionsaí á dhéanamh ar bhreithiúna, ar ionchúisitheoirí agus ar dhlíodóirí, chomh maith lena áirithiú go ndéanfar imscrúdú ar aon chur isteach den sórt sin go sciobtha, go héifeachtach, go neamhspleách agus go neamhchlaon d'fhonn iad siúd atá freagrach as a thabhairt os comhair na cúirte.

Oiliúint éifeachtach a sholáthar

- oiliúint a chur ar oifigigh forghníomhaithe an dlí agus ar phearsanra míleata mar aon le gach duine a bhfuil baint acu le daoine a bhfuil a saoirse bainte díobh chomh maith le pearsanra sláinte (sibhialta agus míleata) chun na caighdeáin idirnáisiúnta ábhartha a chomhlíonadh maidir leis an gcéastóireacht nó drochíde eile a chosc;
- oiliúint a chur ar chomhaltaí NPManna agus comhlachtaí eile faireacháin a dhéanamh ar choinneáil
- a áirithiú go gcuirfear oiliúint ar na breithiúna, ar na hionchúisitheoirí agus ar na dlíodóirí maidir leis na caighdeáin ábhartha idirnáisiúnta, réigiúnacha agus náisiúnta;
- a áirithiú nach ndéanfar an chéastóireacht agus drochíde eile a éascú trí threalamh a aistriú nó trí oiliúint a chur ar fáil ar mhaithe le pearsanra míleata, pearsanra slándála nó ar mhaithe leis na póilíní;
- a áirithiú go gcuimseofar i gcláir oiliúna do phearsanra forghníomhaithe an dlí oiliúint maidir le foréigean i gcoinne na mban a chosc, a imscrúdú agus a ionchúiseamh, maidir le cearta an linbh agus maidir le hidirdhealú de gach cineál a chomhrac, lena n-áirítear ar fhorais amhail cine agus gnéaschlaonadh;

- a áirithiú go n-áireofar le cláir oiliúna do ghairmithe sláinte oiliúint maidir le híospartaigh na céastóireachta a aithint go luath, maidir lena n-athshlánú agus úsáid Phrótacal Iostanbúl chun an chéastóireacht a thuairisciú.

Tacú leis an obair a dhéanann gairmithe sláinte

- a chur ar chumas gairmithe sláinte oibriú go neamhspleách agus faoi rún agus barúlacha á n-ullmhú acu maidir le cásanna líomhnaithe céastóireachta agus drochíde, agus ag déileáil le daoine a bhfuil a saoirse bainte díobh;
- cosaint a chur ar fáil do dhochtúirí, do shaineolaithe fóiréinseacha agus do ghairmithe eile sláinte a thugann tuairisc ar chásanna céastóireachta agus drochíde;
- a áirithiú nach mbeidh páirt ar bith ag pearsanra sláinte in imthosca ar bith le ceistiú leis an lámh láidir nó drochíde eile a dhéanamh ar dhaoine aonair chun faireachán a dhéanamh ar phian nó ar fhulaingt nó fad a chur leo sin, cur i bhfeidhm córasach Phrótacal Iostanbúl a chur chun cinn agus a mholadh chun cásanna céastóireachta a thaifeadh.

Cosc a chur ar aon chineál imeaglaithe nó birt díoltais

- a áirithiú nach gcuirfidh aon údarás nó aon oird oifigiúla eile smachtbhanna nó aon dochar eile i bhfeidhm, nach gceadóidh siad nó nach nglacann siad leis sin, i gcoinne aon duine nó aon eagraíochta as bheith i dteagmháil le haon chomhlacht náisiúnta nó idirnáisiúnta faireacháin nó coisctheach chun an chéastóireacht a chomhrac mar aon le haon íde nó le haon phionós eile atá cruálach, mídhaonna nó táireach.

Scrúduithe Iarbháis a dhéanamh

- a áirithiú gur speisialtóirí fóiréinseacha oile agus neamhspleách a rachadh i mbun scrúduithe iarbháis míochaine-dlíthiúla i gcomhréir le caighdeáin idirnáisiúnta aitheanta;
- fóráil a dhéanamh do scrúdú fóiréinseach cuí i ngach cás ina mbainfear gortú tromchúiseach do dhaoine atá á gcoinneáil.

Tionscnaimh eile

Déanfaidh an AE an méid seo a leanas:

- leanfaidh sé de cheist na céastóireachta agus na drochíde a tharraingt anuas agus athdhearbhóidh sé agus neartóidh sé an cás chun é a dhíothú, i bhfóraim iltaobhacha, amhail na NA, Comhairle na hEorpa agus an OSCE. Leanfaidh an AE de bheith ag tacú go gníomhach le rúin ábhartha de chuid chomhlachtaí na Náisiún Aontaithe lena n-áirítear an Comhthionól Ginearálta agus an Chomhairle um Chearta an Duine;
- cabhróidh sé le tíortha moltaí ón UPR a chur chun feidhme, a bheidh ag teacht leis an dlí idirnáisiúnta agus réigiúnach um chearta an duine, a bhaineann leis an gcéastóireacht agus drochíde eile a chosc agus a chomhrac;
- tacóidh sé leis na meicníochtaí idirnáisiúnta agus réigiúnacha ábhartha (mar shampla, an Coiste in Aghaidh na Céastóireachta, an Fochoiste um Chéastóireacht a Chosc, an Coiste Eorpach um Chéastóireacht a Chosc, na Nósanna Imeachta Speisialta ábhartha de chuid na Náisiún Aontaithe) agus leagfaidh sé béim ar an ngá atá ann go mbeadh na stáit ag comhoibriú leis na meicníochtaí, lena n-áirítear tríd an obair leantach cuí a dhéanamh maidir leis na moltaí;
- forchoimeádais a dhímholadh ar ionstraimí atá ceaptha chun an chéastóireacht nó aon drochíde eile a chomhrac, agus mura n-éireoidh leis sin, agóid a dhéanamh maidir le haon fhorchoimeádas arna thólacadh ag aon tríú tír nach bhfuil comhoiriúnach leis an gcuspóir atá ag ionstraimí idirnáisiúnta um chearta an duine;
- comhar comhpháirteach nó comhar déthaobhach a thairiscint maidir leis an gcéastóireacht agus drochíde eile a chosc agus maidir le seirbhísí athshlánaithe a bhunú;
- tacóidh sé le hoideachas poiblí agus le feachtais in aghaidh na céastóireachta agus drochíde eile chun breis airde a tharraingt ar an ábhar;
- tacóidh sé leis an obair a bheidh á déanamh ag ENRanna ábhartha náisiúnta agus idirnáisiúnta chun an chéastóireacht agus drochíde eile a chosc agus leanfaidh siad orthu leis an idirphlé leo;

- leanfaidh sé de thionscadail a mhaoiniú, arna mbunú chun feabhas a chur ar oiliúint pearsanra agus ar choinníollacha in áiteanna coinneála agus leanfaidh sé de bheith ag tacú go mór le hionaid athshlánaithe d'íospartaigh céastóireachta ar fud an domhain.
- an tionchar is mó is féidir a imirt trí dhlíthe agus trí chleachtas na mBallstát a bheith ar chomhchéim le caighdeáin idirnáisiúnta nó le caighdeáin níos fearr i gcoinne na céastóireachta agus na drochíde ar gach bealach.

Féadfaidh an tAontas Eorpach na noirm, na caighdeáin agus na prionsabail seo a leanas a agairt, nuair is ábhartha, ina theagmhálacha le tríú tíortha maidir le céastóireacht agus drochíde:

- Dearbhú Uilechoiteann um Chearta an Duine Cúnant Idirnáisiúnta na Náisiún Aontaithe ar Chearta Sibhialta agus Polaitiúla (ICCPR) agus an dá Phrótacal Roghnach a ghabhann leis
- Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe in Aghaidh Céastóireachta agus in Aghaidh Íde nó Pionóis Eile atá Cruálach, Mídhaonna nó Táireach (CAT) agus an Prótacal Roghnach a ghabhann leis
- Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Linbh (CRC) agus an dá Phrótacal Roghnach a ghabhann leis
- Coinbhinsiún Idirnáisiúnta na Náisiún Aontaithe maidir le Gach Cineál Idirdhealaithe Chiníoch a Dhíothú (CERD)
- Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe maidir le Gach Cineál Idirdhealaithe in aghaidh Ban a Dhíothú (CEDAW) agus an Prótacal Roghnach a ghabhann leis
- Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um an Uile Dhuine a Chosaint óna bheith ar Iarraidh de thoradh Fornirt
- Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar Chearta Daoine atá faoi mhíchumas agus an Prótacal Roghnach a ghabhann leis
- An Coinbhinsiún Eorpach chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a Chosaint agus Prótacal uimh.6 agus uimh. 13 a ghabhann leis chomh maith leis an gcásdlí ábhartha de chuid na Cúirte Eorpaí um Chearta an Duine
- Cairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh
- Coinbhinsiún ó Chomhairle na hEorpa maidir le Foréigean i gcoinne na mBan a Chosc agus a Chomhrac agus i gCoinne Foréigin Teaghlaigh
- Coinbhinsiún ó Chomhairle na hEorpa chun Céastóireacht agus Íde nó Pionós atá Mídhaonna nó Táireach a Chosc, chomh maith le moltaí an Choiste Eorpaigh chun Céastóireacht agus Íde nó Pionós atá Mídhaonna nó Táireach a Chosc
- Reacht na Cúirte Coiriúla Idirnáisiúnta
- Ceithre Choinbhinsiúin na Ginéive ó na Náisiúin Aontaithe an 12 Lúnasa 1949 agus na Prótacail a ghabhann leo chomh maith le gnáthrialacha an dlí dhaonnúil idirnáisiúnta.

- Cairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh, go háirithe Airteagal 4 agus Airteagal 19(2)
- Dearbhú na Náisiún Aontaithe maidir leis an Uile Dhuine a Chosaint ó Chéastóireacht agus ó Íde nó ó Phionós eile atá Cruálach, Mídhaonna nó Táireach
- Dearbhú na Náisiún Aontaithe ar Fhoréigean in Aghaidh Ban a Dhíothú
- Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe i dtaobh Stádais Dídeanaithe agus an Prótacal a ghabhann leis
- Dearbhú na Náisiún Aontaithe um an Uile Dhuine a Chosaint óna bheith ar Iarraidh de thoradh Fornirt
- Prionsabail na Náisiún Aontaithe maidir le Básuithe Seachbhreithiúnacha, Treallacha agus Achoimre a Chosc agus a Iniúchadh ar bhealach Éifeachtach
- Rialacha Íosta na Náisiún Aontaithe maidir le Cóireáil Príosúnach
- Prionsabail Bhunúsacha na Náisiún Aontaithe maidir le Cóireáil Príosúnach
- Corpas Prionsabal na Náisiún Aontaithe maidir le Cosaint an uile Dhuine atá faoi Choinneáil de chineál ar bith nó i bPríosún
- Rialacha na Náisiún Aontaithe maidir le Daoine Óga a bhfuil a Saoirse bainte díobh a Chosaint
- Rialacha na Náisiún Aontaithe maidir Cóireáil Príosúnaigh Ban agus Bearta nach Bearta Coimeádta iad do Chiontóirí Ban
- Dearbhú na Náisiún Aontaithe maidir le Prionsabail Bhunúsacha an Cheartais d'Íospartaigh na Coiriúlachta agus Mhí-úsáid na Cumhachta
- Prionsabail Bhunúsacha na Náisiún Aontaithe maidir le Neamhspleáchas na Breithiúnachta
- Prionsabail Bhunúsacha na Náisiún Aontaithe maidir le Ról Dlíodóirí
- Treoirlínte na Náisiún Aontaithe maidir le Ról Ionchúisitheoirí
- Rialacha Íosta na Náisiún Aontaithe maidir le Bearta nach Bearta Coimeádta iad
- Cód Iompraíochta na Náisiún Aontaithe d'Oifigigh Forfheidhmithe an Dlí
- Prionsabail Bhunúsacha na Náisiún Aontaithe maidir le hÚsáid Fornirt agus maidir le hÚsáid Arm Tine ag Oifigigh Forfheidhmithe an Dlí
- Prionsabail na Náisiún Aontaithe maidir le hEitic Liachta i ndáil le Ról Pearsanra Sláinte, go háirithe Lianna, i gCosaint Príosúnach agus Daoine ar Choinneáil in aghaidh Céastóireachta agus Íde nó Pionós eile atá Cruálach, Mídhaonna nó Táireach
- Bunphrionsabail agus Treoirlínte na Náisiún Aontaithe maidir leis an gCeart ar Leigheas agus ar Chúiteamh
- Prionsabail ar Iniúchadh agus Doiciméadú Éifeachtach maidir leis an gCéastóireacht agus le hÍde nó Pionós eile atá Cruálach, Mídhaonna nó Táireach (Prótacal Iostanbúl) a ghabhann le rún 2000/43 ó Choimisiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Duine

- Coimircí a dhéanann ráthú ar chosaint ceart na ndaoine a bhfuil pionós an bháis rompu (rún ECOSOC 1984/50)
- Dearbhú Vín agus an Clár Gníomhaíochta
- Ráitis Ghinearálta Choiste na Náisiún Aontaithe i gcoinne na Céastóireachta, go háirithe Uimhir 1 ar Airteagal 3, agus Uimhir 2 ar Airteagal 2
- Ráitis Ghinearálta Choiste na Náisiún Aontaithe um Chearta an Duine, go háirithe Uimhir 20 ar Airteagal 7, Uimh. 21 ar Airteagal 10, Uimh. 29 ar Airteagal 4, agus Uimh. 31 maidir le hOibleagáidí Ginearálta Dlí a Chuirtear i bhFeidhm ar Pháirtithe Stáit, faoin gCúnant Idirnáisiúnta na Náisiún Aontaithe ar Chearta Sibhialta agus Polaitiúla
- Moltaí Ginearálta uimhir 12, uimhir 14 agus uimhir 19 ón gCoiste um Idirdealú in aghaidh Ban a Dhíothú
- Cairt na hAfraice um Chearta an Duine agus um Chearta an Phobail agus an Prótacal a ghabhann leis (Prótacal Maputo)
- Cairt na hAfraice um Chearta agus Leas an Linbh
- Treoirlínte agus Bearta chun Céastóireacht agus Íde nó Pionós eile atá Cruálach, Mídhonna nó Táireacha Chosc agus a Chomhrac san Afraic (Treoirlínte Oileáin Robben)
- Coinbhinsiún Mheiriceá ar Chearta an Duine
- An Coinbhinsiún Idir-Mheiriceánach chun an Chéastóireacht a Chosc agus a Phionósú
- An Coinbhinsiún Idir-Mheiriceánach um Dhaoine a bheith ar Iarraidh de thoradh Fornirt
- An Coinbhinsiún Idir-Mheiriceánach um Fhoréigean in aghaidh Ban a Chosc, a Phionósú agus a Dhíothú
- Prionsabail agus Deachleachtais maidir le Gach Duine a mbeadh a Shaoirse Bainte De i gCríocha Mheiriceá
- Coinbhinsiún Chomhairle na hEorpa i gcoinne na Gáinneála ar Dhaoine Uimh CETS.:197
- Coinbhinsiún ó Chomhairle na hEorpa maidir le Foréigean i gcoinne na mBan a Chosc agus a Chomhrac agus i gCoinne Foréigin Teaghlaigh CETS Uimh.: 210
- Rialachán an Aontais Eorpaigh 1236/2005 ar thrádáil i dtrealamh céastóireachta an 30 Iúil 2005.
- Cód Iompraíochta an Aontais Eorpaigh ar easpórtáil arm tine.